

Кюнцилі Р. В.¹, Степанюк А. В.², Бесага І. В.³

¹ доктор мистецтвознавства, доцент,

кафедра архітектури, ЛНУП

e-mail: romana.lviv@ukr.net

orcid.org/0000-0001-5234-4903

² кандидат архітектури, доцент

кафедра архітектури, ЛНУП

e-mail: andriy.lviv@ukr.net

orcid.org/0000-0001-5030-5724

³ аспірантка

кафедра загальноправових дисциплін Інституту права, ЛьвДУВС

orcid.org/0000-0002-2736-4985

e-mail: animespirit12@ukr.net

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ПРОЦЕСУ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ АРХІТЕКТОРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

© Кюнцилі Р. В., Степанюк А. В., Бесага І. В., 2022

<https://doi.org/10.32347/2519-8661.2022.24-25.67-72>

Анотація. Підготувати спеціаліста, який би міг задовольнити всі вимоги зростаючих потреб сучасного замовника об'єктів архітектури та містобудування – основна задача навчальних закладів.

При підготовці спеціаліста-архітектора необхідно поєднати теоретичне навчання з практичним проектуванням, а також дослідженням надбань історичної та модернової архітектури шляхом мобільного навчання. Широке застосування інноваційних методів у сучасному архітектурному проектуванні та будівництві робить мобільне навчання одним з важливих чинників при підготовці студентів-архітекторів.

Важливим у підготовці архітекторів є довузівська підготовка, яка вирішує проблеми професійної організації, відбір і підготовку найбільш талановитої молоді.

У ланцюгу неперервного зв'язку – школа–середні спеціальні заклади– вищі навчальні заклади– виробництво – особливого значення набуває зв'язок між середніми спеціальними та вищими навчальними закладами.

При підготовці спеціалістів у період трансформацій у суспільстві та розвитку швидкими темпами технічного прогресу у будівельній індустрії виникає проблема постійного оновлення методичного забезпечення навчального процесу, оскільки при цьому впроваджуються нові дисципліни, змінюються ті, що були. Професорсько-викладацькому складу потрібно регулярно проводити роботу з видання навчально-методичної літератури, корегуванню її у відповідності до сучасних вимог, написання нових підручників, посібників, методичних рекомендацій, програм дисциплін.

Однією з важливих проблем, які стоять перед навчальними закладами у підготовці спеціалістів, зокрема архітектурних спеціальностей, є практична підготовка архітекторів, проектно-виробничий процес.

Проведення виробничих практик ускладнилось у зв'язку з переходом будівельної індустрії на ринкову економіку, скорочення обсягів будівництва, а разом з цим проектної справи, переходом багатьох фірм, організацій на приватну форму організації виробництва.

Підготовка архітектора складний, тривалий у часі, процес який охоплює навчання, ознайомчо-дослідницьку роботу на об'єктах історичної та модернової архітектури, практичну підготовку на виробництві (на будові), в проектних організаціях.

Ключові слова: організація навчально-методичного процесу, практична підготовка архітекторів, мобільне навчання, неперервність підготовки фахівців архітекторів.

Постановка проблеми. Входження України до європейського та світового товариства країн з ринковою економікою, соціально-економічні перетворення, які проходять сьогодні в Україні, докорінно змінюють відносини у всіх сферах життя і діяльності кожної молодої людини української держави, кожного її громадянина незалежно від сфери зайнятості: праці на виробництві, підприємницької діяльності, навчання у виші.

Підготувати спеціаліста, який би міг задовольнити всі вимоги зростаючих потреб сучасного замовника об'єктів архітектури та містобудування – основна задача навчальних закладів, які випускають спеціалістів архітектурних та будівельних спеціальностей.

Архітектура – це є мистецтво проектувати і будувати будівлі і споруди, створювати матеріально організоване середовище, життєве середовище людини. Навчити архітектора-студента цього ремесла можна шляхом поєднання теоретичного навчання з практичним проектуванням. Важливою ланкою теоретичного навчання є дослідження студентами надбань історичної та модернової архітектури через мобільне навчання. Широке застосування інноваційних методів у сучасному архітектурному проектуванні та будівництві ставить мобільне навчання одним з важливих чинників у підготовці студентів-архітекторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основоположником методики архітектурного проектування та підготовки архітекторів у двадцятому столітті був професор Б. Г. Бархін [1]. Проблемами та сучасними вимогами до підготовки майбутніх архітекторів займався І. В. Бірріло [2]. Методику образотворчої підготовки архітекторів у вищому навчальному закладі у своїй монографії виклала О. Кайдановська [4]. Формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів у процесі підготовки у вищих навчальних закладах розкрила С. М. Карпова [5] Особливе значення вивченню та осмисленню національного зодчества у підготовці сучасних архітекторів приділяв у своїх працях В. В. Чепелик [6].

Постановка завдання. Як відомо, підготовка спеціаліста, в тому числі архітектора, охоплює декілька процесів: це навчальний процес, який проходить у стінах навчального закладу; ознайомчо-дослідницький: на об'єктах історичної та модернової архітектури; виховний, в навчальному закладі та місцях проживання; виробничий – для закріплення набутих теоретичних знань, на виробництві (на будові), в проектних організаціях. Гармонійне поєднання всіх цих процесів – основа успіху у підготовці спеціаліста-архітектора.

Виклад основного матеріалу. В Україні реформуються соціально-економічні, адміністративно-територіальні відносини, які впливають на всі сфери суспільного життя країни. Так змінюються відносини у будівництві, зокрема і в аграрному секторі. З проведенням реформ основні замовники об'єктів будівництва реорганізувалися, а на їх місці з'явилися нові, в основному акціонерні товариства, приватні підприємства. Сучасний замовник потребує креативних проектів, свіжих архітектурно-планувальних та художньо-естетичних вирішень.

Нові об'єкти будівництва мають істотно відрізнятися від тих, які до цього часу проектували архітектори і зводили будівельники. Ці об'єкти повинні відповідати сучасним вимогам і технологіям при будівництві і експлуатації, а також задовольняти зростаючі естетично-художні смаки замовника. Важливим при цьому є відродження багатовікових традицій народного зодчества [6], що було

зруйноване колгоспно-кооперативним господарюванням, але без якого неможливе відродження сучасної української архітектури.

Як відомо, архітектура – це мистецтво проектувати і будувати будівлі та споруди, створювати матеріально організоване середовище. Навчити архітектора-студента цьому ремеслу можна поєднавши теоретичне навчання з практичним проектуванням та дослідженням надбань історичної та модернової архітектури. Широке застосування інноваційних методів у сучасному архітектурному проектуванні та будівництві ставить ознайомлення та дослідження об'єктів модернової архітектури пріоритетним у підготовці студентів-архітекторів. Щоб тримати руку на пульсі досягнень сучасної архітектури, сьогодні недостатньо теоретичної підготовки, необхідно поєднувати теоретичне навчання з практичним проектуванням та мобільним навчанням.

Мобільні заняття практикують багато університетів. Студенти нової магістерської програми «Architektur. Studium. Generale» (ASG) в Бранденбургському технологічному університеті Котбус (БТУ) уже два роки, кожні шість тижнів практикують в одному з восьми міст, включаючи Таллінн, Севілью, Тель-Авів та інші міста. На практиці студенти освоюють планування міст, систему місцевого метро, розташування громадських будівель. Незважаючи на величезну зміну в житті, якої вимагає від них програма, учасники захоплювалися тим, що цей «свіжий ковток повітря», пропонує їм «чудову можливість» та багато «життєвого досвіду» [7].

Цікавим є досвід проведення екскурсійних турів студентів-архітекторів Львівського національного аграрного університету. Нещодавно група архітекторів ЛНАУ відвідала Німеччину. Між іншими історичними пам'ятками студенти ознайомилися з Швабською сільською архітектурою у Іллербойрені (біля Меммінгена), яка розташована під відкритим небом і донині функціонує у активному режимі, ведучи сільське господарство XIX – поч. XX століття.

Досвід європейських архітекторів-мандрівників та туристичні подорожі студентів ЛНАУ підтверджують думку про те, що стажування з архітектури за кордоном може виявити та задекларувати перед студентом-архітектором абсолютно нові можливості, розширити кругозір і ознайомитися з інноваційними підходами сучасної світової архітектури. Окрім своїх професійних знань, під час стажування з архітектури за кордоном у студентів є можливість оновити та поглибити свої навички з іноземної мови.

Підготовка спеціаліста починається з набору абітурієнтів із найбільш талановитих, здібних учнів середніх шкіл та середньо-спеціальних закладів.

Підготовка кадрів архітектурних спеціальностей повинна починатись ще з раннього дитинства, з початкових класів. Довузівська підготовка має включати в себе вирішення проблем професійної організації, відбір і підготовка найбільш талановитої молоді:

- естетичне виховання учнів молодших (початкових) класів загальноосвітніх шкіл необхідно закласти в програмі з образотворчого мистецтва;
- підготовка учнів старших класів (до 9-го класу) середніх шкіл і їх професійна орієнтація може здійснюватися на основі створення і розширення гуртків на базі університетів (художніх) або шляхом організації олімпіад, конкурсів, співбесід і консультацій;
- професійна підготовка старших класів (10-11, 12 класів) загальноосвітніх шкіл має включати в себе підготовчі курси для сільської молоді при будівельних і архітектурних факультетах вишів Міністерства освіти та науки України.

Наступний етап підготовки фахівців архітектурних спеціальностей включає в себе систему середньо-спеціальних закладів, як тепер їх прийнято називати закладів 1-2-го рівня акредитації, в їх число включають технікуми, коледжі, училища тощо.

З переходом на ступеневу форму навчання роль середніх спеціальних закладів у підготовці архітектурних спеціальностей збільшується. Але тут виникає проблема відповідності навчальних програм вищих навчальних закладів з програмами середніх спеціальних закладів при підготовці спеціалістів 1-2-х курсів на рівні бакалавра у виші та молодших спеціалістів у середніх спеціальних

зкладах. Узгодженість програм необхідно для того, щоб випускники технікумів, коледжів, училищ мали можливість вступати на 2-3-й курс вищого навчального закладу, при цьому економляться державні кошти на підготовку спеціалістів.

Можна зробити висновок, що середня спеціальна освіта стає важливим ступенем навчального процесу у здобутті вищої освіти та підготовці спеціалістів. У ланцюгу неперервного зв'язку – школа-середні спеціальні заклади – вищі навчальні заклади – виробництво – особливого значення набуває зв'язок між середніми спеціальними та вищими навчальними закладами.

І одна із форм цього зв'язку, яка може вплинути на кількісні і якісні показники підготовки фахівців архітектурних спеціальностей, – це використання можливостей ступеневої форми освіти у вищих навчальних закладах.

При підготовці спеціалістів у період трансформацій у суспільстві та розвитку швидкими темпами технічного прогресу у будівельній індустрії виникає проблема постійного оновлення методичного забезпечення навчального процесу, оскільки при цьому впроваджуються нові дисципліни, змінюються ті, що були. Професорсько-викладацькому складу потрібно регулярно проводити роботу з видання навчально-методичної літератури, корегуванню її у відповідності до сучасних вимог, написання нових підручників, посібників, методичних рекомендацій, програм дисциплін.

Підготовка навчально-методичної літератури кафедрами та складання навчальних планів (навчальних і робочих) у навчальних закладах для підготовки фахівців архітектурних спеціальностей має включати в себе рівневу форму підготовки спеціалістів:

- перший рівень – (перші роки навчання у вузі) – це період адаптації, закладання основ архітектурних професій;
- другий рівень – це етап стабілізації (3, 4 курси), повинен дати студенту фундаментальну архітектурно-будівельну освіту;
- третій рівень освіти – етап спеціалізації (старші курси) в залежності від потреб регіону чи замовлень Міністерства освіти та науки України.

Однією з важливих проблем, які стоять перед навчальними закладами у підготовці спеціалістів, зокрема архітектурних спеціальностей, є практична підготовка архітекторів, проектно-виробничий процес.

Проведення виробничих практик ускладнилось у зв'язку з переходом будівельної індустрії на ринкову економіку, скорочення обсягів будівництва, а разом з цим проектної справи, переходом багатьох фірм, організацій на приватну форму організації виробництва.

В такому випадку доцільно:

- розширити діяльність студентських проектних груп під керівництвом досвідчених архітекторів під час виробничих практик;
- шукати замовників на проектні роботи, які виконані студентами, серед підприємств та організацій, а також заключати договори з новоствореними ОТГ;
- практикувати реальне проектування шляхом поєднання творчих сил викладачів із студентами;
- проводити виробничу практику у районних архітектурних відділах та архітектурно-будівельних управліннях ОТГ (об'єднаних територіальних громад);
- кращих студентів направляти у архітектурно-проектні майстерні, а також проводити безоплатне стажування студентів-архітекторів у кращих спеціалістів-проектантів;
- брати участь у конкурсах архітектурних та мистецьких вузів, незалежних організацій [3].

Архітектор повинен володіти сучасною науково-технічною інформацією у вибраній галузі та в інших науках. Ще одна важлива проблема підготовки спеціалістів: система післявузівського підвищення кваліфікації архітектурних спеціальностей, яку необхідно організувати шляхом стажування у проектних організаціях та архітектурних вузах.

Висновки. Підготовка архітектора складний тривалий у часі процес, який охоплює навчання, ознайомчо-дослідницьку роботу на об'єктах історичної та модернової архітектури, практичну підготовку на виробництві (на будові), в проектних організаціях. Важливо, щоб цей процес гармонійно поєднував довузівську підготовку, навчання у виші та підвищення кваліфікації через систему неперервного архітектурного навчання, яке поєднує стажування з проходженням циклу лекцій, семінарів, курсів професійної підготовки, підвищення кваліфікації в проектних організаціях та архітектурних вузах.

Бібліографія

1. Бархин, Б. Г., 1982. *Методика архитектурного проектирования*. Стройиздат. М.. 224 с.
2. Бірілло, І. В., 2015. Сучасні вимоги до підготовки майбутніх архітекторів. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Вип. 40. КНУБА. С. 349–356.
3. Боднар, Г., 2017. *Архітектурні конкурси та конкурси розвитку теорії: демократія в дії*. К.: Арт-Книга. 292 с.
4. Кайдановська, О., 2013. *Образотворча підготовка архітекторів у вищому навчальному закладі: монографія*. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 368 с.
5. Карпова, С. М., 2013. *Формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів у процесі підготовки у вищих навчальних закладах: автореферат дис.канд.пед.наук: 13.00.04 /ДЗ «Південноукр. наук. пед.. ун-т ім. К.Д. Ушинського»*. Одеса. 21 с.
6. Чепелик, В. В., 2013. *Бесіди про українську архітектуру / за заг. ред. А.О. Пучкова; Ін-т проблем сучас. мистец. НАМ України*. К.: Фенікс, 224 с.
7. Woit, S., 2011. *Architektur-Studium: Kreativ sein reicht nicht*. URL: <https://www.zeit.de/2011/13/C-Architektur>.

References

1. Barkhin, B. H., 1982. *Methods of architectural projecting*. Stroiizdat. M.. 224 p.
2. Birillo, I. V., 2015. Modern requirements to training of future architects. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannya*. Vyp. 40. KNUBA. S. 349–356.
3. Bodnar, H., 2017. *Architectural competitions and competitions of theory development: democracy in effect*. K.: Art-Knyha, 292 p.
4. Kaidanovska O. *Artistic training of architects at higher educational establishment*. : monohrafiya. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoyi politekhniky. 368 s.
5. Karpova, S. M., 2013. *Formation of the artistic and professional culture of future architects in the process of training in higher educational institutions: avtoreferat dys.kand.ped.nauk: 13.00.04 /DZ «Pivdenoukr. nauk. ped.. un-t im. K.D. Ushyns'koho»*. Odesa. 21 s.
6. Chepelyk, V. V., 2013. *Conversations about Ukrainian architecture / by General. ed. A. O. Puchkova; Institute of problems today. an artist NM of Ukraine*. K.: Phoenix, 224 p.
7. Woit, S., 2011. *Architektur-Studium: Kreativ sein reicht nicht*. URL: <https://www.zeit.de/2011/13/C - Architektur>.

Kiuntsli R. W.¹, Stepanyuk A. W.², Besaha I. W.³

¹ Doctor of Arts, Associate Professor,

Department of Architecture, LNEU

e-mail: romana.lviv@ukr.net

orcid.org/0000-0001-5234-4903

² PhD in Architecture, Associate Professor

Department of Architecture, LNEU

e-mail: andriy.lviv@ukr.net

orcid.org/0000-0001-5030-5724

³ Postgraduate Student

Department of General Legal Disciplines of the Institute of Law, LSUIA

orcid.org/0000-0002-2736-4985

e-mail: animespirit12@ukr.net

PROBLEMS OF ORGANIZATION OF EDUCATIONAL METHODOICAL PROCESS AND PRACTICAL TRAINING ARCHITECTS IN MODERN CONDITIONS

© Kiuntsli R. W., Stepanyuk A. W., Besaha I. W., 2022

Abstract. To prepare a specialist who can meet all the requirements of the growing needs of the modern customer of architectural and urban objects is the main task of educational institutions.

During professional training of specialist-architect, it is necessary to combine theoretical and practical training, as well as the study of the historical and modern architecture through mobile learning. The widespread use of innovative methods in modern architectural design and construction makes mobile learning one of the important factors in educating students-architects.

Pre-university training is an important aspect in the preparation of architects, which solves the problems of professional organization, selection and training of the most talented youth.

In the chain of continuous communication – school-secondary specialized educational establishments-production — the connection between secondary specialized and higher educational establishments is of particular importance.

In the period of transformations in the society and fast development of technical progress in building industry, training of specialists needs solution of the problem of permanent upgrading of the methodic supply of educational process, because it occurs along with introduction of new courses or transformation of those which are already studied. The academic teaching staff should regularly publish educational-methodic literature, correct it in accordance with the modern requirements, complete new manuals, methodic recommendations, course programs.

One of the important problems facing educational institutions in the training of specialists, in particular architectural specialties, is the practical training of architects, the design and production process.

Productive practices are complicated by the transfer of building industry to the market economy, reduction of the volume of construction works, as well as the project case, transition of many companies and organizations to the private form of production organization.

Preparing an architect is a complex, time-consuming process that involves training, study and research of historical and modern architecture, practical preparation for production (on a structure), in design organizations.

Key words: organization of educational and methodical process, practical training of architects, mobile training, continuity of training of specialists of architects.